

Telos – Duurzaamheidsbalans 2020

INFORMATIE VAN IVA - ANALYSE EN INTELLIGENCE

Aanleiding

Om als stad tot een duurzame ontwikkeling te komen is het belangrijk om gelijkmatig op de drie kapitalen, sociaal-cultureel, ecologisch en economisch, te groeien. Alleen zo, aansluitend bij de visie van Telos, kom je tot een groei die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder dat het vermogen van toekomstige generaties in gevaar te brengen om in hun eigen behoefte te voorzien.

Jaarlijks brengt Telos een actueel beeld uit voor alle Nederlandse gemeenten. Vanaf 2019 heeft Helmond de Telos-methodiek omarmt om te monitoren om de volgende vragen te beantwoorden:

1. Is er sprake van een duurzame groei in Helmond? Oftewel groeien we op evenredig op de 3 kapitalen?
2. Hoe verhoudt de groei in Helmond zich tot het landelijke beeld en het beeld in referentiesteden?

Effect corona nog niet in duurzaamheidsbalans 2020 te zien.

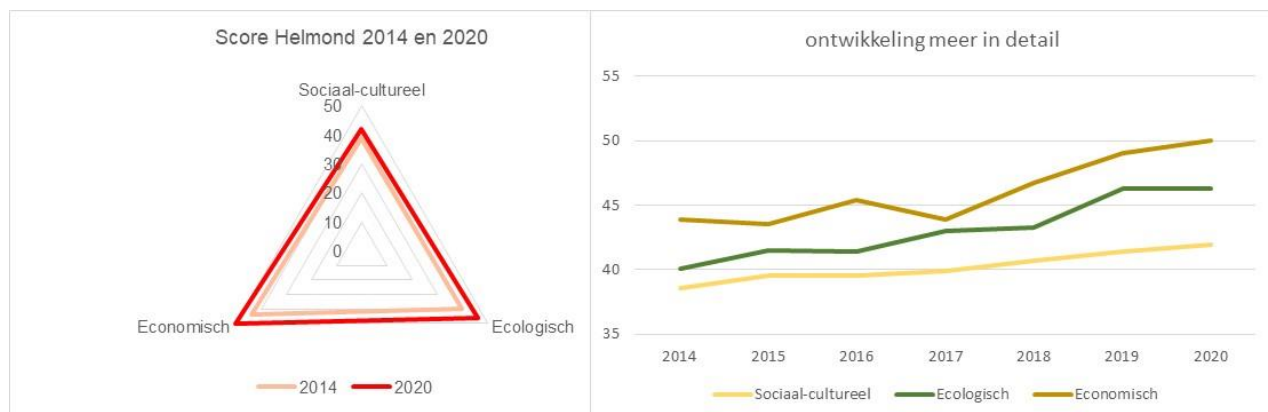
Door de beschikbare cijfers (peildatum/jaartal waar zij betrekking op hebben) is de impact van corona nog niet terug te zien in de duurzaamheidsbalans 2020. Dat deze impact zal hebben – op alle drie de kapitalen – daar wordt door Telos niet aan getwijfeld. Wel wordt aangegeven waar naar verwachting de effecten van de coronacrisis zichtbaar zullen worden. Deels zien wij dit ook al terug in onze eigen cijfers, gepubliceerd in [Dashbord Impact coronacrisis op Helmond](#).

In relatie met de huidige situatie geeft Telos het volgende mee: “Een belangrijke boodschap van deze nieuwe editie van de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten, is dat het juist in deze tijden van crisis belangrijk is om de lange termijn duurzaamheidsdoelen niet uit het oog te verliezen.” Iets waar we met de onlangs door de raad vastgestelde Crisis- en Herstelnota inhoud aan hebben gegeven. We investeren de komende 4 jaar bijna 12 miljoen in het tegengaan van de sociale tweedeling in de stad en in inclusief herstel.

Dit doen we niet door een andere koers te varen, maar de bestaande koers van duurzame ontwikkeling uit de Strategische Agenda een impuls te geven. Deze keuzes worden door de beelden uit de Telosmonitor nogmaals onderbouwd.

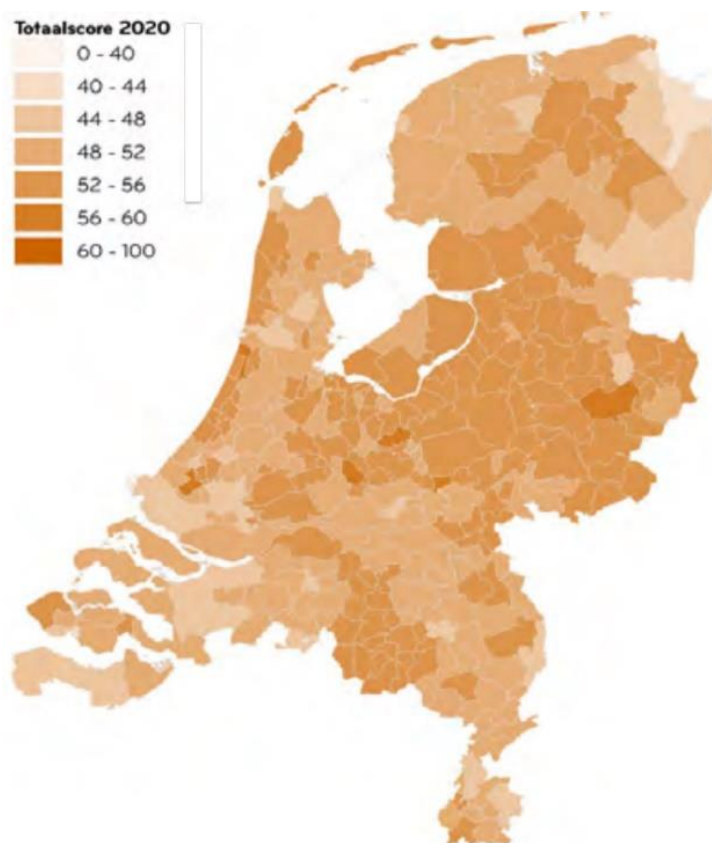
Tussen 2014 en 2020 is in Helmond er op alle drie de kapitalen sprake van groei.

Er is sprake van een tamelijk evenwichtige balans (geen grote verschillen in eindscores van de kapitalen) tussen de drie kapitalen. De ontwikkelingen op het economisch kapitaal lijken wat harder te gaan. Van jaar op jaar kan de ontwikkeling wel sneller of minder sneller gaan, vooral op het ecologisch kapitaal zien we dit terug.

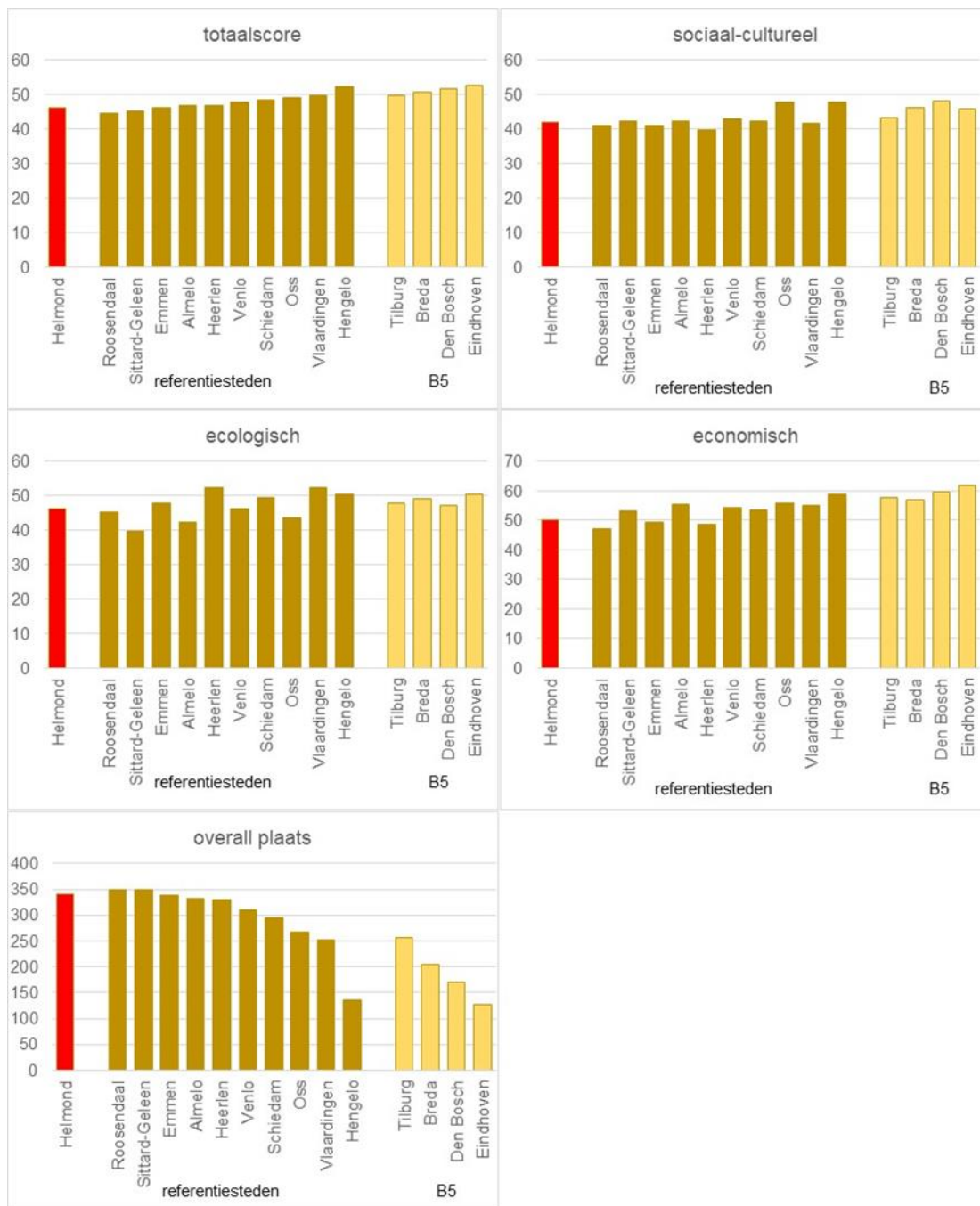

Groei in alle gemeenten, waardoor Helmond zijn achterstand niet inloopt.

Met haar overallscore staat Helmond op de 340ste plaats, vergelijkbaar met vorig jaar. Op het sociaal-cultureel kapitaal neemt Helmond plek 340 in, op de andere twee kapitalen staat Helmond wat hoger (ecologisch 306 en economisch 247).

Vergeleken met een aantal referentiesteden, met name voormalig industriesteden en steden die ook nabij een andere grote(re) stad liggen, scoort Helmond op het sociaal-culturele kapitaal redelijk hetzelfde. Oss en Hengelo steken daar wat in positieve zin boven uit. Wat betreft het ecologische en economische kapitaal wisselt de volgorde wat. Er zijn steden die beter op het economische kapitaal scoren dan Helmond, maar tegelijkertijd slechter op het ecologische kapitaal.

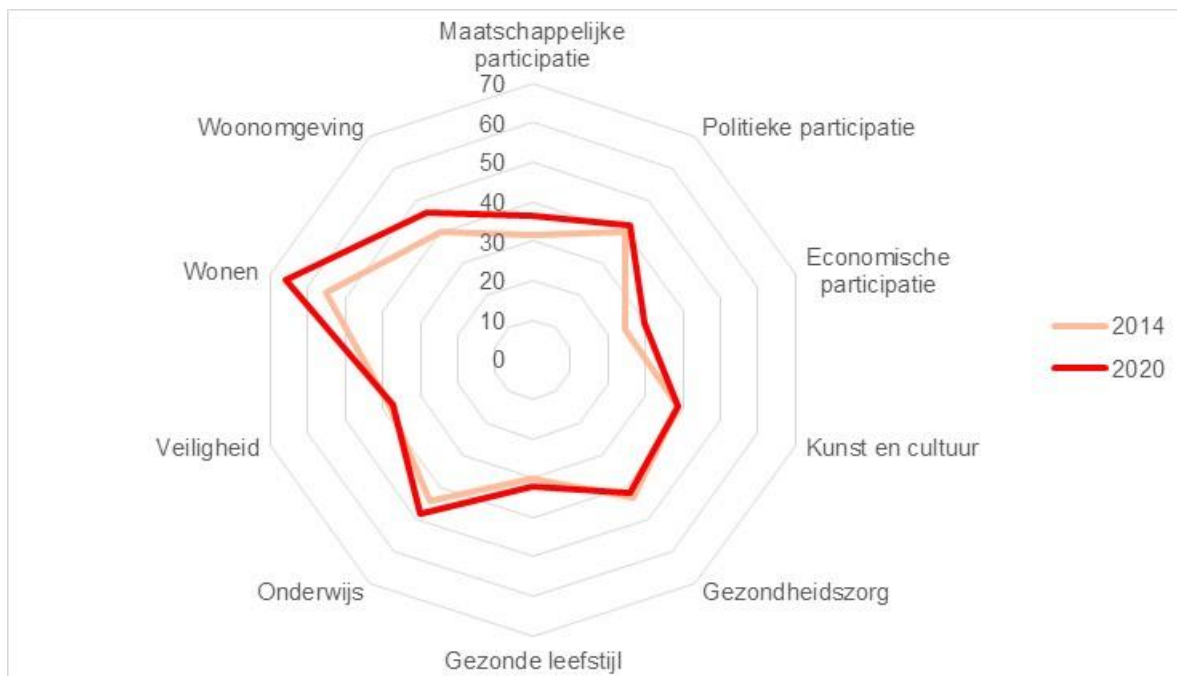

Sociaal-cultureel kapitaal

Participatie, maatschappelijk economisch en politiek, vormt een belangrijke pijler binnen het sociaal-culturele kapitaal. Participeren is in veel opzichten belangrijk voor het welzijn van de mens, de economische productiviteit en het functioneren als maatschappij.

Binnen het sociaal-culturele kapitaal zien we een groei op vrijwel alle voorraden, sommige wat sneller dan anderen. Zo als gezegd zijn de effecten van corona hierin nog niet meegenomen. Wel kan gezegd worden dat als we meer inzoomen binnen de dit kapitaal de tweedeling groter worden. Zo zijn er meer mensen met een laag inkomen, maar tegelijkertijd nam de langdurige werkloosheid af. De situatie met corona maakt deze tweedeling groter.

Zoals we kunnen verwachten zal de situatie als gevolg van corona impact hebben op meerdere voorraden. De economische participatie staat, zeker in een aantal sectoren, onder druk. De kunst en cultuursector hebben het zwaar met de (gedeeltelijke) lockdowns. Ook verandert onze leefstijl door de beperkingen, soms in positieve zin, soms juist in negatieve zin. Daarnaast neemt het vertrouwen in de politiek toe.

Ecologisch kapitaal

Voor het ecologisch kapitaal kijken we naar de verschillende ecosystemen binnen de gemeente. Deze dienen over voldoende veerkracht te beschikken om de natuurlijke en menselijke verstoringen op te kunnen vangen zonder dat dit leidt tot onherstelbare schade aan een van de vier eco-systeemfuncties: de productiefunctie, draagkrachtfunctie, informatiefunctie en regulatiefunctie. Een ecosysteembenadering waarbij de kwaliteit en kwantiteit van de geleverde functies centraal staat.

Op de voorraad bodem, die betrekking heeft op de bovenste grondlaag, zien we een positieve ontwikkeling. Ook water (kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater) luchtkwaliteiten en energie (o.a. overgaan naar andere bronnen) laten een positieve ontwikkeling zien. De score voor afval (het scheiden en de hoeveelheid) laat geen positieve ontwikkeling zien.

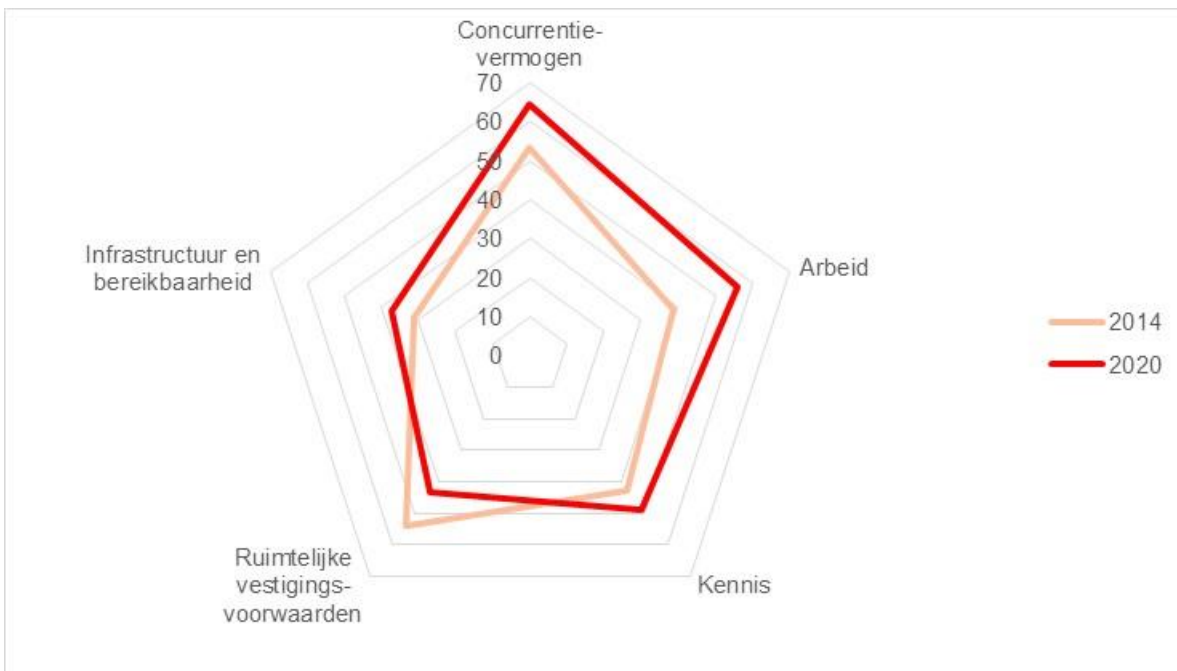
De invloed van corona op het ecologische kapitaal is nog lastig in te schatten. Vooral de (middel)lange termijn effecten. Zo zag je in eerste instantie schonere luchten doordat productie echt stil kwam te vallen. Doordat we meer thuis zijn gebruiken we daar meer elektriciteit en gas en produceren we meer afval. Maar het is de vraag hoe dit zich door de tijd heen ontwikkelt.

Economisch kapitaal

Binnen het economisch kapitaal staat het functioneren van de lokale en regionale economie centraal. Hierbij is de focus gericht op behoud en versterking van het vermogen van een gemeente/regio om voldoende inkomen te genereren. Vanuit lokaal en regionaal economisch perspectief wordt het concurrerend vermogen van een gemeente/regio in belangrijke mate bepaald door het samenspel van de economische structuur en het lokale en regionale vestigingsklimaat.

Op het economisch kapitaal zagen we op alle voorraden in de laatste jaren groei. Door de coronacrisis is de groei, o.a. van het aantal banen en bedrijven wat stil komen te liggen. Ook zijn de mobiliteitspatronen gewijzigd. De impact van corona heeft samen te hangen met de vraag wanneer het vaccin komt, hoe lang en hoe beperkend de lockdown-periodes zijn en de beschikbare noodpakketten.

Bijlage Kapitaal en voorraden nader toegelicht

Sociaal-cultureel kapitaal

Binnen het sociaal-culturele kapitaal onderscheiden we de volgende voorraden:

voorraad	omschrijving	Wat willen we bereiken
Maatschappelijke participatie	Mensen ontwikkelen zich door te participeren in netwerken. Zowel kleine, gesloten netwerken als grotere meer open netwerken. Participatie is van belang voor het welzijn van de mens en de economische productiviteit.	<ul style="list-style-type: none"> • De sociale samenhang van de samenleving is gewaarborgd • Burgers zijn betrokken bij de samenleving • Iedereen heeft het recht om zijn eigen identiteit en diversiteit te koesteren en uit te dragen, in woord en gedrag, zolang dit anderen niet beperkt om hetzelfde te doen • Iedereen kan meedoen aan de samenleving en deelnemen aan activiteiten in de vrije tijd • Een sterke sociale basis waarin we naar elkaar omkijken
Politieke participatie	Politieke participatie draait om de mate waarin burgers betrokken zijn bij de besluitvorming die hen zelf als individu en de samenleving als geheel raakt.	<ul style="list-style-type: none"> • Elke burger heeft zeggenschap in politieke besluitvorming die hem of haar en de samenleving en haar toekomst aan gaat en maakt daar ook gebruik van
Economische participatie	Het hebben van werk vormt een van de belangrijkste ordenende principes in onze Westerse samenleving. Het biedt inkomen, draagt bij aan de behoefte om zich te verrijken en biedt toegang tot sociale netwerken.	<ul style="list-style-type: none"> • Er is armoede nog uitsluiting • Iedereen die het kan is aan het werk of participeert, waar nodig met ondersteuning. • Inwoners hebben inkomen waarmee zij kunnen voorzien in hun levensonderhoud
Kunst en Cultuur	Kunst en cultuur zijn dragers of uitingen van bestaande normen en waarden binnen de samenleving. Aanbod van kunst en cultuur heeft een positieve werking op de lokale gemeenschap en kan daarnaast een aantrekkingskracht zijn voor mensen buiten de gemeenten.	<ul style="list-style-type: none"> • Het culturele erfgoed wordt beschermd en versterkt • Er is een pluriform cultuuraanbod • Iedereen heeft - ongeacht leeftijd, culturele achtergrond of inkomen - toegang tot kunst en cultuur
Gezondheid	De bevolking moet zowel lichamelijk als geestelijk gezond zijn in een duurzame samenleving. De verantwoordelijkheid ligt deels bij de overheid (aanbod van zorginstanties) en deels bij de individuele burgers die verantwoordelijk zijn voor een gezonde leefstijl.	<ul style="list-style-type: none"> • De bevolking is lichamelijk en geestelijk gezond • De gezondheidszorg is van goede kwaliteit en toegankelijk voor iedereen; inclusief preventie en nazorg • Inwoners kiezen een gezonde leefstijl, zowel fysiek als mentaal. • De bevolking voelt zich gezond
Veiligheid	Zowel de individuele burger als de samenleving heeft een bepaalde mate van veiligheid nodig om te functioneren. Binnen de voorraad veiligheid is een onderscheid gemaakt tussen geobjectiveerde veiligheid in termen van risico's om ergens slachtoffer van te worden en de subjectieve beleving van veiligheid: het veiligheidsgevoel.	<ul style="list-style-type: none"> • De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar • De milieugerelateerde veiligheidsrisico's in Helmond zijn bekend en worden zodanig beheerst dat zij acceptabel zijn • Kinderen en jongeren groeien in een veilige thuis situatie op •

Onderwijs	Onderwijs is van groot belang voor de ontwikkeling van onze (kennis)samenleving en is gericht op het overbrengen van kennis, vaardigheden en houding. Onderwijs heeft drie hoofdfuncties: kwalificatie, selectie en allocatie en socialisatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs sluit aan op de maatschappelijke behoefte • Iedereen heeft toegang tot een vorm van onderwijs of scholing die past bij zijn of haar capaciteiten • Iedereen heeft de plicht er voor zorg te dragen dat zijn of haar competenties (blijven) aansluiten op maatschappelijke behoeften • Het onderwijs is van hoge kwaliteit • Kinderen en jongeren kunnen zich maximaal ontwikkelen
Fysieke leefomgeving	Binnen deze voorraad is de aandacht gericht op de beschikbaarheid en de kwaliteit van woningen, de aanwezigheid van publieke en dagelijkse voorzieningen en de tevredenheid met de eigen woonomgeving. Daarnaast kijken we naar het migratiesaldo.	<ul style="list-style-type: none"> • Iedereen heeft toegang tot een betaalbare en passende woonruimte van goede kwaliteit • Helmond heeft een breed voorzieningen niveau dat past bij de schaal van Helmond
Beleefde leefomgeving	Binnen de beleefde leefomgeving speelt de tevredenheid met de eigen woonomgeving en woning een grote rol. Daarnaast speelt de veiligheidsbeleving hierbinnen een grote rol.	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners ervaren een zo groot mogelijk veiligheidsgevoel • Iedereen is tevreden met de woning en woonomgeving waar hij of zij woont: Veilig, aangenaam en gezond • Geluidhinder in de leefomgeving wordt zoveel mogelijk beperkt in Helmond.

Ecologisch kapitaal

Binnen het ecologisch kapitaal onderscheiden we de volgende voorraden:

kapitaal	omschrijving	Wat willen we bereiken
bodem	Tot de voorraad bodem behoort het ondiep (freatisch) grondwater. De grondwaterkwaliteit kan worden bedreigd door vermisting, verzuring en de verspreiding van milieugevaarlijke stoffen zoals zware metalen en bestrijdingsmiddelen.	<ul style="list-style-type: none"> Bodemgebruik moet in balans zijn met de bescherming van de unieke bodemeigenschappen. Met oog voor zowel de economische, sociale en ecologische waarde
Lucht	De kwaliteit van lucht heeft invloed op de gezondheid van mensen en de ontwikkeling van de natuur. Schade aan de gezondheid ontstaat door zowel kortdurende blootstelling aan hoge concentraties van vervuilende stoffen als door langdurige blootstelling aan relatief lage concentraties.	<ul style="list-style-type: none"> De luchtkwaliteit in Helmond voldoet aan de normen die hieraan in wet- en regelgeving worden gesteld.
water	Onder de voorraad oppervlaktewater wordt verstaan: dat deel van de bodem dat (in principe) bedekt is met water. We onderscheiden stromende wateren zoals rivieren en beken en stilstaande wateren zoals meren en vennen. Het gaat met name om de kwaliteit van het oppervlaktewater	<ul style="list-style-type: none"> Het oppervlaktewater is schoon Het grondwater is schoon Er is voldoende water
Natuur en landschap	In de voorraad natuur en landschap staat het behoud van de natuurlijke biodiversiteit (de kwalitatieve dimensie van natuur) centraal.	<ul style="list-style-type: none"> De natuurlijke biodiversiteit moet worden behouden De natuur moet zoveel mogelijk in stand worden gehouden en zo mogelijk versterkt Elke inwoner van Helmond heeft toegang tot voldoende en kwalitatief hoogwaardig stedelijk groen.
Energie	Energie is van belang voor het functioneren van onze samenleving, actueel is de schaarste van fossiele brandstoffen en de noodzaak derhalve om zuiniger om te gaan met hetgeen beschikbaar is alsook te zoeken naar alternatieven.	<ul style="list-style-type: none"> Burgers consumeren minder energie en stoten minder schadelijke stoffen uit Alle geconsumeerde energie is duurzaam opgewekt Investerings van bedrijven zijn gericht op het verminderen van het gebruik van niet-hernieuwbare grond- en hulpstoffen Alle nieuwbouw en bestaande bouw moet aardgasvrij gebouwd/gemaakt worden.
Afval	De hoeveelheid huishoudelijk afval per inwoner is verviervoudigd sinds 1950. Deze berg afval moet op één of andere manier verwerkt worden. Het nuttig toepassen van afvalstoffen spaart grondstoffen én energie uit. Hierdoor vermindert onder meer de uitstoot van CO ₂ . Ook hoeft er minder afval te worden verbrand of gestort. Dat leidt weer tot minder nadelige milieueffecten van deze afvalbeheersvormen.	<ul style="list-style-type: none"> Helmond biedt burgers meer mogelijkheden en gelegenheid om afvalstromen gescheiden aan te bieden. Helmond haalt een hoger hergebruikpercentage dan 65 procent.
Klimaat	De focus ligt op de gevolgen van klimaatveranderingen. In hoeverre is met in staat om te gaan met aspecten als wateroverlast als gevolg van klimaatverandering	<ul style="list-style-type: none"> Helmond wil in 2035 als stad klimaatneutraal zijn Helmond is voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering

Economisch kapitaal

Binnen het ecologisch kapitaal onderscheiden we de volgende voorraden:

kapitaal	omschrijving	Wat willen we bereiken
Arbeid	Arbeid refereert aan het vermogen van de mens om een bijdrage te leveren aan het productieproces van goederen en diensten. De kwaliteit (kennis, ervaring, creativiteit) en de (kwantitatieve) beschikbaarheid van mensen die kunnen en willen werken is dan ook een cruciale economische factor.	<ul style="list-style-type: none"> • De vraag naar en het aanbod van arbeid zijn in evenwicht, kwalitatief en kwantitatief • Werk is gezond: langdurig ziekteverzuim en uitstroom t.g.v. arbeidsongeschiktheid worden voorkomen • Het arbeidspotentieel van de totale potentiële beroepsbevolking wordt benut
Ruimtelijke vestigingswaarde	De beschikbaarheid, segmentatie en kwaliteit van bedrijventerreinen en de beschikbaarheid en kwaliteit van bedrijfsruimten en kantoorgebouwen worden. Ze zijn randvoorwaardelijk voor het goed functioneren van de regionale economie.	<ul style="list-style-type: none"> • De beschikbare ruimte voor bedrijvigheid wordt optimaal en duurzaam beheerd: Zuinig met ruimte en aangepast aan de tijd. • Er is voldoende ruimte (terreinen, bedrijfspanden) beschikbaar voor bedrijvigheid
Economische structuur	De kracht van een lokale en regionale economie wordt in belangrijke mate bepaald door de in die gemeente/regio aanwezige bedrijvigheid. De samenstelling moet zodanig zijn dat deze economische groei kan genereren, maar ook conjuncturele schokken kan opvangen. Daarnaast moet er sprake zijn van voldoende dynamiek en vernieuwing.	<ul style="list-style-type: none"> • De lokale economie is concurrerend • Voor het instandhouden en versterken van het productieve vermogen van de economie is het nodig dat het bedrijfsleven voldoende investeert • Starters en zich nieuw vestigende ondernemingen versterken de economische structuur van Helmond. Helmond is een MKB vriendelijke stad
Infrastructuur en bereikbaarheid	In onze 'hoog mobiele' samenleving speelt bereikbaarheid en de daarbij behorende infrastructuur in al zijn verschijningsvormen een steeds crucialere rol. Dat geldt niet alleen voor het economisch functioneren van onze samenleving, maar evenzogoed voor het sociale functioneren.	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT • Helmond stimuleert de groei van groene mobiliteit onder door het gebruik van de fiets en openbaar vervoer te stimuleren..
Kennis	Het gaat primair om de kennis die gebruikt wordt in het productieproces. Onderscheid tussen kennis die arbeidskrachten bezitten (human capital), en kennis die opgesloten zit in kapitaalgoederen. Voor het op peil houden van het kennisniveau van bedrijven en beroepsbevolking is een goede kennisinfrastructuur noodzakelijk.	<ul style="list-style-type: none"> • De kennisinfrastructuur is van een hoog niveau en ondersteunt de bedrijvigheid • Het creatieve, adaptieve en innovatieve vermogen van werknemers en werkgevers van en in bedrijven en organisaties als geheel, wordt voortdurend versterkt.